

Asia: VN/321/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain 59 §:n ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit päivystystä koskevasta sääntelystä

Aluehallintovirastojen lausunto päivystystä koskevaan sääntelyyn

Ehdotetussa pykälässä 59 säädettäisiin, että sen estämättä, mitä terveydenhuoltolain 50 §:n 3 ja 4 momenteissa säädetään, Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueet voivat pitää ylläpitää useampaa kuin yhtä ympärivuorokautista päivystävää yhteispäivystysyksikköä sairaaloidensa yhteydessä, jos väestön palvelutarve sitä edellyttää ja enemmän kuin yhden yksikön ylläpito ei vaaranna laissa säädettyjen hyvinvointialueen toiminnalle asetettujen edellytysten noudattamista ja velvoitteiden toteuttamista.

Aluehallintovirastot katsovat, että pykälä pitää sisällään hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen sisältyvän velvollisuuden sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 29 §:n mukaisesti arvioida alueensa väestön palvelutarvetta sekä palveluiden saatavuutta ja sovittaa palveluidensa kokonaisuuden näihin. Tällöin ei aluehallintovirastojen näkemyksen mukaan ole tarpeellista, että laissa olisi rajoitettu vuoteen 2032 Etelä-Savon ja Lapin hyvinvointialueiden mahdollisuutta ylläpitää kahta ympärivuorokautisesti päivystävää yhteispäivystysyksikköä. Tämän rajoitteen poistaminen tukee aluehallintovirastojen näkemyksen mukaan osaltaan hyvinvointialueiden itsehallintoa ja mahdollistaa palveluiden pitkäjänteisen suunnittelun. Yhteistoiminta-alueet tulevat myös arvioimaan päivystävien yksiköiden kokonaisuutta.

Hoitohenkilöstön riittävyys tulee olemaan yksi niistä seikoista, joita Etelä-Savon ja Lapin hyvinvointialueet joutuvat ottamaan huomioon päivystysten kokonaisuutta suunniteltaessa ja

varmistettaessa terveydenhuoltolain 50 §:n 6 momentin mukaan, että päivystävissä yksiköissä on riittävät voimavarat ja osaaminen hoidon laadun ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi.

Terveydenhuoltolain 45 §:n 3 momentin mukaan yleisanestesiaa ja leikkaussaliolosuhteita vaativat toimenpiteet on edellytetty toteutettavan sairaaloissa, joissa on ympärivuorokautinen perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon yhteispäivystys. Päivystyksen toiminnan laajuus käytännössä määrittääkin, minkä tasoista päiväaikaista toimintaa erityisesti toimenpidealoilla on mahdollista sairaalassa toteuttaa. Eduskunta on vastauksessa EV 111/2021 vp edellyttänyt Kemian ja Savonlinnan sairaalan riittävän palvelutason turvaamista, minkä kanssa nyt ehdotettava säädösmuutos on aluehallintovirastojen näkemyksen mukaan linjassa.

Sosiaalihuoltolain 29 a §:n mukaan sosiaalipäivystystä on järjestettävä terveydenhuoltolain 50 §:n 3 momentissa tarkoitetun laajan ympärivuorokautisen päivystysyksikön yhteydessä ja 4 momentissa tarkoitetun perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystyksen yhteydessä. Sosiaalipäivystyksen järjestämisestä vastaavat ne hyvinvointialueet, joiden alueella tässä momentissa tarkoitetut terveydenhuollon toimintayksiköt sijaitsevat. Aluehallintovirasto toteaa, että nyt ehdotettu lakimuutos ei aiheuta muutoksia sosiaalipäivystyksen järjestämisvelvollisuuteen.

Aluehallintovirastot pitävät ansiokkaana hallituksen esityksen selvitystä eduskunnan lausuman eri toteuttamisvaihtoehdoista.

Kommentit hoitopaikan valintaa koskevasta sääntelystä

Aluehallintovirastojen lausunto hoitopaikan valintaa koskevaan sääntelyyn

Aluehallintovirastojen mukaan ehdotetut hoitopaikan valintaa koskevat lakimuutokset ovat kannatettavia, mutta 48 §:n 1 ja 3 momentteja vaativat vielä selkeyttämistä jatkovalmistelussa.

Ehdotetun 48 §:n 1 momentin mukaan jos henkilö asuu tai oleskelee säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti työn, opiskelun, vapaa-ajan vieton, lähiomaisen tai muun läheisen asumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi kaukana siitä terveyskeskuksesta tai –asemasta, jota hän vakinaisesti käyttää tai jonka hän on valinnut omalla tai toisella hyvinvointialueella, hän voi käyttää hoitosuunnitelmansa mukaisen hoidon toteuttamiseen myös muun terveyskeskuksen tai -aseman palveluja hoidosta vastaavan terveyskeskuksen tai -aseman muuttumatta. Henkilö voi myös edellä tarkoitetussa tilanteessa käyttää hoitosuunnitelmansa mukaisen erikoissairaanhoidon toteuttamiseen oman tai toisen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän erikoissairaanhoidon toimintayksikön palveluja hoitovastuun siirtymättä

Säännöstä koskevissa hallituksen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että momentissa käytettyä ilmaisua ”kaukana” ei ole tarkoitettu tulkittavan rajoittavasti, vaan keskeistä on, että säännönmukaisen tai pitempiaikaisen asumisen tai oleskelun takia henkilöllä on tarve käyttää toisen terveyskeskuksen palveluita, eikä omaan terveyskeskukseen ole kohtuullista matkaa.

Aluehallintovirastojen näkemyksen mukaan jatkovalmistelun yhteydessä tulisi selventää, mitä ”kohtuullisella matkalla” tässä tarkoitetaan.

Nykyisen terveydenhuoltolain 47 §:n 5 momentti on kirjoitusasultaan muokattuna siirretty 48 §:n 3 momentiksi. Jos korkeakoulun tai muun oppilaitoksen opiskelija joutuu opiskelun vuoksi oleskelemaan muulla yhteistyöalueella kuin missä hänen käymänsä korkeakoulu tai oppilaitos sijaitsee, hänelle annetaan sairaanhoitoa sen yhteistyöalueen alueella sijaitsevassa sairaalassa tai muussa toimintayksikössä, missä hän oleskelee. Sama koskee henkilöä, joka työnsä vuoksi joutuu oleskelemaan vieraalla paikkakunnalla, ja tilanteita, joissa jokin muu syy välttämättä vaatii sairaanhoidon antamista yhteistyöalueella, jonka alueella hänellä ei ole kotikuntaa.

Säädöksen alkuperä on terveydenhuoltolain voimaan tulon yhteydessä kumotussa erikoissairaanhoitolain 30 §:n 3 momentissa. Tällä on alun perin tarkoitettu sairaalahoidon antamista siinä sairaanhoitopiirissä, jossa henkilö esimerkiksi opiskelun tai työn vuoksi oleskelee. Ymmärtääksemme kyse on ollut myös sellaisesta sairaan- ja sairaalahoidosta, joka ei kuulu nykyisen kiireettömän hoitopaikan valinnan piiriin (esimerkiksi sairaalahoidon jatkuminen päivystyksellisen alun jälkeen tai psykiatrinen sairaalahoido tahdosta riippumatta). Nyt voimassa olevassa terveydenhuoltolaissa asia on kiireettömän hoidon hoitopaikan valintaa koskevan otsikon alla.

Aluehallintovirastojen näkemyksen mukaan 48 §:n 3 momentissa tai sen perusteluissa tulisi selventää, tarkoitetaanko tässä laajemmin kaiken sairaanhoidon antamista vai vain kiireettömän hoidon hoitopaikan valintaa. Aluehallintovirastojen mukaan olisi myös tarkoituksenmukaista säätää, että pykälässä tarkoitettulle henkilölle annetaan sairaanhoitoa sen hyvinvointialueen sairaalassa tai toimintayksikössä, missä hän oleskelee. Hyvinvointialueiden sairaaloiden väliset etäisyydet ovat pitkiä saman yhteistyöalueen sisällä.

Kekki Tapio
Lapin aluehallintovirasto - Aluehallintovirastojen yhteinen lausunto

